

BOLALARDA KENG SPEKTRLI ANTIBIOTIKLARNI QO‘LLASH NATIJASIDA ICHAK MIKROFLORASINING BUZILISJI VA DISBAKTERIOZ RIVOJLANISHI

**To‘xtoshev Farruxbek Shokirovich, talaba
Jo‘raqulov Fazliddin Normanovich, assistent**

Ilmiy rahbar: Negmatova Moxichexra Umarovna

barchasi: ToshDavTU Termiz filiali, Termiz, O‘zbekiston

Dolzarbli: Antibiotiklar zamonaviy tibbiyotning eng muhim yutuqlaridan biri bo‘lib, ular yordamida ko‘plab yuqumli kasalliklar nazorat ostiga olingan. Lekin, ayniqsa bolalar organizmida ularni keng spektrda va uzoq muddatli qo‘llash natijasida ichak mikroflorasining fiziologik muvozanati buziladi. Bu holat disbakterioz deb atalib, bolalarda immun tizimining pasayishi, ovqat hazm qilish buzilishi va allergik kasalliklarning ko‘payishiga sabab bo‘ladi.

Tadqiqot maqsadi: Bolalarda keng spektrli antibiotiklar (penitsillinlar, sefalosporinlar, makrolidlar)ni qo‘llash natijasida ichak mikroflorasining o‘zgarishini va disbakterioz rivojlanish mexanizmini o‘rganish, hamda ularning oldini olish yo‘llarini aniqlash.

Muhokama: Ichak mikroflorasi — bu trillionlab foydali mikroorganizmlardan iborat murakkab ekotizim bo‘lib, u bolalarda immun tizim shakllanishi, oziq moddalarning so‘rilishi va patogen mikroblarga qarshi himoyani ta‘minlaydi. Keng spektrli antibiotiklar (masalan, amoksiklav, seftriakson, azitromitsin) patogen bakteriyalar bilan bir qatorda foydali laktobakteriya va bifidobakteriyalarni ham yo‘q qiladi.

Natija. Disbakterioz rivojlanadi — foydali mikroflora kamayib, o‘rnini opportunistik bakteriyalar (*E. coli*, *Clostridium difficile*) egallaydi. Hazm buzilishi — meteorizm, diareya, qorinda og‘riq va ishtahaning pasayishi kuzatiladi. Immunitet zaiflashadi — ichak bilan bog‘liq immunitet (GALT tizimi) faoliyati susayadi. Allergik reaksiyalar va atopik dermatitlar kuchayadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, antibiotik terapiyadan so‘ng 40–60% bolalarda disbakterioz belgilari paydo bo‘ladi. Eng xavfli asoratlardan biri — *Clostridium difficile* bilan bog‘liq diareya, bu esa suvsizlanish va toksik megakolon kabi og‘ir holatlarga olib kelishi mumkin. Oldini olish choralari: Antibiotiklarni faqat shifokor tavsiyasi asosida va bakteriologik tahlil natijasiga qarab qo‘llash. Har bir antibiotik kursi davomida probiotiklar (*Lactobacillus*, *Bifidobacterium*) va rebiotiklarni birgalikda buyurish. Bolalar uchun mos dozlash shakllarini (suspensiya, sirop) tanlash. Davolanishdan so‘ng ovqat ratsionini foydali bakteriyalarni tiklovchi mahsulotlar (qatiq, kefir, yogurt) bilan boyitish.

Farmakovigilans tizimida antibiotikdan keyingi nojo‘ya reaksiyalarni nazorat qilish.

Xulosa: Bolalarda keng spektrli antibiotiklarni noto‘g‘ri yoki uzoq muddatli qo‘llash ichak mikroflorasining tabiiy muvozanatini buzadi va disbakteriozga sabab bo‘ladi. Bu esa immunitet pasayishi, allergik reaksiyalar va metabolik buzilishlar xavfini oshiradi. Shu bois, pediatriyada antibiotiklarni faqat zaruratga ko‘ra, probiotiklar bilan birgalikda va individual dozada qo‘llash eng to‘g‘ri yondashuv hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov A., Yo‘ldoshev Sh. Farmakologiya asoslari. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2019.
2. Xodjayeva M., Tursunov U. Dorilar va ularning nojo‘ya ta’sirlari. – Toshkent: TTA, 2021.
3. To‘raqulov I. Pediatriyada antibiotikoterapiya asoslari. – Toshkent, 2020.
4. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni Saqlash Vazirligi. Bolalarda antibakterial terapiya bo‘yicha klinik protokollar. – Toshkent, 2022.
5. Saidova G. Disbakterioz va ichak mikroflorasining tiklanishi masalalari. – Toshkent, 2021.